

Diners bruts per als partits, un 'virus' amb cura?

Les presumptes il·legalitats comeses per la Unió Cristianodemòcrata Alemanya (CDU) i pel Partit Laborista a Israel palesen una vegada més la necessitat urgent de formular nous models de finançament dels partits polítics en les democràcies occidentals.

Les donacions il·legals anònimes recaptades per l'ex-canceller Helmut Kohl i la greu crisi que aquests fets han provocat a la Unió Cristianodemòcrata alemanya s'afegeixen a la llarga llista d'escàndols sobre finançament il·legal de partits polítics que han colpit moltes democràcies occidentals durant les darreres dècades. Tant les donacions anònimes rebudes per Kohl com la investigació iniciada contra el primer ministre israelià Ehud Barak i alguns dels seus col·laboradors en relació al finançament de la darrera campanya electoral són afers de gran transcendència per a la política interna dels dos països i fins i tot per a les relacions internacionals.

A l'espera del desenllaç d'aquests importants casos, és possible ja analitzar el fenomen del finançament il·legal dels partits polítics i recollir diverses alternatives a l'actual model per tal d'evitar el progressiu descrèdit de la política.

La culpa és dels votants?. En principi, la classe política de la majoria de democràcies occidentals no és ni menys ni més corrupta que la societat que representa. Tot i que les persones que entren en el món de la política segurament han de tirar més al dret que el ciutadà mitjà, no s'ha de caure en la temptació de desqualificar globalment la classe governant com una colla d'aprovats i avars.

L'estudi dels sistemes polítics en l'època contemporània permet concloure que el tarannà dels governants està en bona part —però no exclusivament— en funció de les societats que els escullen. Si els ciutadans atorguessin la màxima prioritat al manteniment d'uns estàndards ètics i morals en el comportament dels seus governants, no es podria explicar la rehabilitació política actual de Giulio Andreotti i la supervivència de Silvio Berlusconi com a cap de l'oposició a Itàlia, o la relativa po-

pularitat de Jacques Chirac a França. D'altra banda, sovint els electors han castigat partits o individus que han abusat del poder: la desfeta de la CDU a les eleccions regionals de Schleswig-Holstein el darrer 27 de febrer, la pèrdua de vots del Partit Socialista a Bèlgica en les últimes eleccions legislatives o el progressiu declivi del Partit Socialdemòcrata i el Popular a Àustria en són bones proves.

La preparació i execució de campanyes electorals és un procés complex i molt car, que és molt difícil finançar legalment. A més, els partits, com tota empresa o institució, tenen despeses d'operació quan no es troben en període electoral. Un partit polític que aspiri a guanyar la plètorà d'eleccions que se celebren de manera periòdica als països membres de la Unió Europea (legislatives, regionals, locals, europees i en alguns casos presidencials) no pot cobrir les seves despeses amb les ajudes esta-

L'ex-canceller Helmut Kohl ha estat anomenat com a màxim responsable de la irregularitat en el finançament de la Unió Cristianodemòcrata. Davant d'els electors alemanys ha tingut l'oportunitat de tancar els seus dies de cratacràcia en les passades eleccions regionals de Schleswig-Holstein.

EFE

Ehud Barak, n'era ministre d'Israel. En est país s'ha iniciat una investigació per arribar si Barak va finançar igualment la campanya que el va dur al poder.

tals que reben els partits polítics en funció dels seus resultats. Les aportacions dels afiliats del partit són veritables engrunes.

Per fer quadrar els números, els partits no tenen més remei que recórrer a les donacions milionàries d'individus o d'empresaris i a l'organització d'actes (sopars, mítings, etc.) on el candidat a efectes pràctics ven el seu accés a qui més pagui. Però fins i tot la utilització d'aquestes pràctiques poc edificants previstes per la llei sovint no permet als partits recaptar prou fons. Aleshores creen esquemes il·legals de recaptació de diners que es basen en les aportacions d'empreses a canvi de favors polítics. Malauradament s'han inventat moltes modalitats d'intercanvi de favors: comissions il·legals, elaboració d'estudis ficticis, contractació d'amics o parents, subvencions a empreses familiars, etc.

La CDU a Alemanya havia establert un sistema il·legal de recaptació, que aparentment gestionava Kohl i un grapat d'assessors financers i fiscals. El silenci d'aquests personatges, tanmateix, impedeix a l'opinió pública conèixer les contraprestacions que reberen els donants anònims.

Però desgraciadament, l'escàndol de la CDU a Alemanya és un capítol més de la llarga història d'affers de finançament il·legal que

El poder dels 'lobbies' als EUA demostra que un sistema electoral amb poques irregularitats també pot ser molt injust.

ha viscut Europa durant les darreres dècades.

Un fenomen molt estès. Les comissions il·legals pagades als partits polítics italians fins a finals dels anys vuitanta van provocar una profunda crisi de la democràcia a Itàlia que s'ha superat parcialment mitjançant la campanya de "Mans Netes" i la posterior absolució judicial i/o política de destacats personatges. Fou un procés afavorit per una barreja de catarsi nacional, teràpia col·lectiva i oblit interessat. L'absolució d'Andreotti i la mort a l'exili de l'antic primer ministre italià Bettino Craxi tancaren una dècada molt dolorosa per al país europeu que més titulars i revelacions sobre escàn-

dols ha proporcionat a la premsa.

Tanmateix, molts socis més de la Unió Europea han viscut episodis similars. A França, tant el conservador RPR (casos Juppé i Tiberi a l'alcaldia i regió de París) com el Partit Socialista (afers Dumas, comissions pagades per Elf Aquitaine durant l'època Mitterrand) han estat objecte d'investigacions i/o processos. Molts d'aquests dossiers encara estan pendents de resolució judicial i fins i tot el president Chirac potser haurà de respondre quan abandoni l'Elisi per la seva actuació com a alcalde de París. Sense avançar conclusions, és indiscutible que també a França alguns partits polítics es finançaren mitjançant comissions il·legals. Les responsabilitats penals de determinats personatges les decidirà la justícia, però el veredict polític és contundent: a França el sistema fallà i empreses com Elf Aquitaine van ser capaces de determinar la política exterior del país en relació a diversos estats africans. Les altes quotes de popularitat de què gaudeix el primer ministre socialista Lionel Jospin –de religió protestant– són atribuïbles en part a la seva justa fama de persona íntegra i de sòlids principis.

Itàlia, França, Bèlgica, els casos ben coneguts a l'estat espanyol... Cal concloure que és a l'Europa de tradició catòlica-llatina on prospera la corrupció? Aquesta hipòtesi va quedar en qüestió quan es va descobrir la xarxa de comptes bancaris secrets amb donacions anònimes que mantenia la CDU alemanya, tant a nivell federal com d'alguns *länder* (com Hesse).

Tot i que el finançament irregular de partits polítics ha estat més generalitzat a l'Europa llatina (Itàlia, Espanya, França, la regió valona de Bèlgica), alguns episodis al Regne Unit i als EUA i l'actual putrefacció de la política alemanya confirmen que atribuir a l'ètica protestant de Weber una capacitat antivici és segurament simplista. Tanmateix, cal reconèixer que existeix un grup de països –els escandinaus– que encapçalen la llista elaborada per l'ONG Transparència Internacional amb els índexs més baixos de corrupció del

món. La manca relativa de corrupció a Dinamarca i Suècia segurament s'explica pels seus molt elevats nivells de vida, institucions democràtiques molt arrelades i alt desenvolupament del seu sistema de benestar social.

Si un país registra uns nivells alts de corrupció difícilment comptarà amb un sistema transparent de finançament dels partits polítics. En aquest sentit, podem considerar que el finançament il·legal de partits és l'aplicació específica a la política d'un fenomen de caire més general com és la corrupció. Ara bé, el cas alemany demostraria: un país amb una administració prou competent i no corrupta però amb un sistema polític viciat per algunes grans empreses i financers.

La corrupció com a fenomen general depèn de factors culturals, històrics (període de vigència de la democràcia) i institucionals i no es pot excloure que països amb determinades característiques culturals, històriques i religioses siguin menys proclius a la corrupció. El grau de finançament il·legal dels partits polítics sovint està relacionat amb el nivell de corrupció. Però també hi incideixen factors exclusivament legals com ara el sistema de representació parlamentària. En un sistema de representació majoritària i amb circumscripcions relativament petites com l'anglès, la proximitat dels candidats als seus electors desincentiva el finançament irregular. La reelecció d'un diputat al Parlament de Westminster depèn molt de la seva relació amb els electors de la seva circumscripció, mentre que a França, Itàlia o Espanya (amb sistemes proporcionals) la supervivència està més aviat en mans de l'aparell del partit.

El poder dels 'lobbies'. D'altra banda, un sistema de finançament electoral que genera relativament poques irregularitats (com succeeix als EUA) pot ser profundament injust i afavorir els grups de pressió amb més diners. Les campanyes electorals als EUA continuen bastant les regles, però aquestes

EFE

A França el Elf Aquita fou un de més sonat corrupció govern so lista de M rand. El pu d'aquesta presa petr li va perm determina política ex del país er lació a div estats afri

permeten als *lobbies* aportar contribucions quantioses que després influeixen inevitablement en les decisions del candidat vencedor.

El sistema als EUA, doncs, no estimula escàndols tipus Tangentópolis però debilita la democràcia perquè permet que les empreses tabaqueres, fabricants d'armes, sectors financers, determinats sindicats (per esmentar només alguns exemples) financin les campanyes dels candidats i els comprometin políticament. El ciutadà mitjà en surt perjudicat.

La campanya del senador McCain d'Arizona per a la nominació del Partit Republicà s'ha fonamentat en la lluita contra el poder del diner en el sistema electoral. Tot i que McCain no és cap nouvingut a Washington (és senador des de fa tretze anys), ha pretès derrotar George W. Bush mitjançant una croada per purificar la política de Washington. El desafia-

ment de McCain a la impressionant maquinària electoral que treballa per a Bush Jr. (governador de l'estat de Texas) ha estat potenciat pel disgust dels votants amb les pràctiques no il·legals però certament poc ètiques de l'administració Clinton en relació al recaptament de fons per a les campanyes.

Alguns analistes ja comparen la impressionant rebel·lió que ha protagonitzat el senador McCain contra l'aparell del Partit Republicà amb l'onada de descontentament popular causada per l'afer Watergate que ofegà la candidatura de Gerald Ford i propicià l'arribada a la Casa Blanca del polític-missioner Jimmy Carter. Tanmateix, Carter derrotà Ford el 1976, quan l'economia dels Estats Units vivia hores baixes.

En qualsevol cas, és indubtable que el considerable avantatge en recaptació de fons de què ha gaudit Bush li permeté desplegar a les

recents primàries del "Super dimarts", una ofensiva mediàtica de gran tonatge amb missatges extremadament agressius contra McCain. El senador d'Arizona tan sols ha pogut contraatacar selectivament (en alguns estats) i Bush ha triomfat en la majoria dels estats. I és que un aspirant a la Casa Blanca ha de poder llençar ofensives publicitàries al mercat dels mitjans de comunicació dels principals estats, requisit que exigeix contribucions elevades de diferents *lobbies*. Malgrat que la reforma del finançament de les campanyes ha estat un dels grans cavalls de batalla de McCain, per tal de guanyar també ha organitzat actes a Washington en què l'entrada costava unes 88.000 pessetes.

Mesures correctives. Independentment del país i del sistema electoral, hi ha algunes mesures que contribuirien a frenar els pitjors abusos.

Tota reforma del sistema hauria d'incloure límits relativament baixos en les donacions que poden realitzar empreses i ciutadans privats. Altrament el poder del diner desvirtua l'essència igualitària de la democràcia. Continuant amb l'exemple de la campanya als EUA, resultaria utòpic esperar que les donacions multimilionàries de determinats grups de pressió no influïssin en les decisions d'un futur president George W. Bush o Al Gore.

La limitació en el nombre de mandats que pot exercir un president és una mesura positiva que existeix a EUA des del final de l'era Roosevelt, així com a la majoria de repúbliques d'Amèrica Llatina. Europa, en aquest aspecte, faria bé d'imitar l'exemple americà i evitar la perpetuació dels governants al poder com succeí amb Kohl, Thatcher o Papandreou.

Una altra possibilitat sovint debatuda però generalment poc apli-

cada a Europa és la utilització de llistes obertes, perquè facilita la desvinculació dels candidats dels seus respectius partits. S'enforteix consegüentment el lligam entre els electors d'un districte o circumscripció i els candidats, circumstància que facilita al votant l'anàlisi de les propostes o mèrits del candidat individual. Amb llistes obertes seria difícil que polítics esquitxats per la corrupció es mantinguessin en el poder gràcies al seu control de l'aparell del partit.

Les noves tecnologies també ofereixen alternatives interessants per millorar el sistema. El senador McCain ha recaptat gran part dels seus fons electorals a través d'Internet, un mitjà que agilita les donacions individuals poc elevades i per tant retalla la influència dels *lobbies*. De l'actual campanya per a les eleccions presidencials de Rússia ens arriben declaracions molt completes sobre el patrimoni dels aspirants. Això també pot ser

Descomptes als subscriptors d'EL TEMPS

Truca'ns de dilluns a divendres al
93 309 70 04
PROMETEATRE

Teatre Principal

RENT

El musical que trenca amb tot el que està establert

25% de descompte de dimecres a diumenge. Barcelona.

Teatre Borràs

El sopar dels idiotes

25% de descompte de dimarts a divendres. Barcelona.

Romea

La vida es sueño

de Calderón de la Barca

25% de descompte de dimarts a divendres. Barcelona.

Teatre Condal

La jaula de las locas

amb 'La extraña pareja' (Paco Morán i Joan Pera)

25% de descompte de dimecres a diumenge. Barcelona.

positiu perquè permet que els ciutadans avaluin una vessant important dels candidats. S'imaginem si tinguéssim el dret de saber no només els pisos i les cases, sinó també els cotxes i els comptes bancaris que posseeixen els nostres candidats?

Un nou sistema de finançament electoral també hauria de comptar amb capacitat d'imposar multes als que violessin les lleis. La CDU a Alemanya pagarà cara la seva infracció i haurà d'abonar la xifra de 3.400 milions de pessetes. Malgrat tot, segurament recaptarà diners entre els seus afiliats i sobreviurà. Les multes per infraccions no solament haurien de recaure durament sobre els partits sinó també sobre els individus o empreses que subornen. En aquest sentit, la millor prevenció és l'elevació de la quantia de les multes a pagar. En casos especialment greus o de reincidència moltes veus han reclamat la incapacitació dels polítics per a tota

El republicà John McCain en un dels darrers actes de les primaries. McCain centrà la seva campanya lluita contra el poder del diner en el sistema electoral.

la vida i tancar els partits involucrats en corrupció.

Amb aquesta barreja de mesures normatives i punitives s'hauria d'aconseguir debilitar el poder dels aparells dels partits i augmentar la responsabilitat dels governants individuals davant dels seus electors. L'aplicació d'aquest ti-

pus d'esquemes permetria detectar amb major facilitat els individus que s'aprofiten de l'anonimat que ofereix l'actual sistema per enriquir-se o atorgar favors, fets que perjudiquen greument la democràcia.

Alexandre Muns

Premis Literaris de la XI Nit de Sant Jordi

**Premi EL TEMPS
de periodisme
dotat amb 400 EUR
(2.624 FF).**

**30 d'abril 2000
Capella Sant Domènec
Perpinyà.**

BASES:

- Podran postular a aquest premi exclusivament els reportatges escrits sobre temes tractant de Catalunya Nord. L'extensió màxima de les obres presentades no haurà de ser inferior a 3 pàgines ni d'excedir les 5.
- Els reportatges que aspirin a aquest premi hauran de ser inèdits i redactats en llengua catalana.
- Els originals hauran de ser presentats triplicats amb fulls de mida A5, mecanografiats en una sola cara amb doble espai.
- Els textos hauran de ser presentats sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades però adjuntes a l'obra dins d'un sobre tancat que farà esment, en la part exterior, únicament del títol de l'obra.
- Les obres hauran d'arribar imperativament abans del 15 d'abril del 2000 a Pere Codon (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler).
- S'anunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril del 2000, a Perpinyà. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Informació, tel. 0034 963 535 100